ΑΠΟ ΤΟΝ ΛΑΟΝ — ΜΕ ΤΟΝ ΛΑΟΝ — ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΟΝ ΛΑΟΝ

Η ΗΜΕΡΑ

ΠΡΩΙΝΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΕΤΟΣ 6ον — ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 1645
ΚΥΡΙΑΚΗ
24
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1957

Ἀφιέρωμα εἰς τὴν ἑκατονταετηρίδα ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ

Ὁ ὕμνος πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν

1
Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψι
Τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψι
Ποῦ μὲ βία μετράει τὴν γῆ.

2
Ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
Τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
Καὶ 'σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
Χαῖρε, ὦ χαῖρε Ἐλευθεριά!

3
Ἐκεῖ μέσα ἑκατοικοῦσες
Πικραμένη, ἐντραπαλή,
Κ' ἕνα στόμα ἀκαρτεροῦσες:
Ἔλα πάλι, νὰ σοῦ 'πῇ.

4
Ἄργειε νἄρθῃ ἐκείνη ἡ 'μέρα,
Καὶ ἦταν ὅλα σιωπηλά,
Γιατί τὰ 'σκιαζε ἡ φοβέρα
Καὶ τὰ 'πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

9
Μὲ τὰ ροῦχα αἱματωμένα,
Ξέρω ὅτι ἔβγαινες κρυφὰ
Νὰ γυρεύῃς εἰς τὰ ξένα
Ἄλλα χέρια δυνατά.

10
Μοναχὴ τὸν δρόμο ἐπῆρες,
Ἐξανάλθες μοναχή·
Δὲν εἶν' εὔκολαις ἡ θύραις
Ἐὰν ἡ χρεία ταῖς κουρταλῇ.

11
Ἄλλος σοῦ ἔκλαψε εἰς τὰ [στήθεια,
Ἀλλ' ἀνάσισιν κάμμιά·
Ἄλλος σοῦ ἔταξε βοήθεια,
Καὶ σὲ 'γέλασε φρικτά.

80
Στέλνει ὁ ἄγγελος τοῦ ὀλέ- [θρου
Πεῖναν καὶ Θανατικό·
Ποὺ μὲ σχῆμα ἑνὸς σκελέθρου
Περπατοῦν ἀντάμα οἱ δυο·

81
Καὶ πεσμένα εἰς τὰ χορτάρια
Ἀπεθαίνανε παντοῦ
Τὰ θλιμμένα ἀπομεινάρια
Τῆς φυγῆς καὶ τοῦ χαμοῦ.

82
Καὶ ἐσὺ ἀθάνατη, ἐσὺ θεία,
Ποῦ ὅ,τι θέλεις ἠμπορεῖς,
Εἰς τὸν κάμπο, Ἐλευθερία,
Ματωμένη περιπατεῖς.

83
Στὴν σκιὰ χειροπιασμέναις,
Στὴν σκιὰ βλέπω κ' ἐγὼ
Κρινοδάκτυλαις παρθέναις
Ὁποὺ κάνουνε χορό.

84
Στὸν χορὸ γλυκογυρίζουν
Ὡραῖα μάτια ἐρωτικά,
Καὶ εἰς τὴν αὔρα κυματίζουν
Μαῦρα, ὀλόχρυσα μαλλιά.

85
Ἡ ψυχή μου ἀναγαλλιάζει
Πῶς ὁ κόρφος καθεμιᾶς
Γλυκοβύζαστο ἑτοιμάζει
Γάλα ἀνδρείας καὶ ἐλευθεριᾶς.

86
Μὲς τὰ χόρτα, τὰ λουλούδια,
Τὸ ποτῆρι δὲν βαστῶ.
Φιλελεύθερα τραγούδια
Σὰν τὸν Πίνδαρο ἐκφωνῶ.

87
Ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
Τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
Καὶ 'σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
Χαῖρε, ὦ χαῖρε Ἐλευθεριά!

"ΚΤΗΜΑ ΕΣ ΑΕΙ,,
ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΔΙΟΝ. ΣΟΛΩΜΟΥ

Τοῦ συνεργάτου μας κ. ΑΝΔΡ. ΜΠΕΛΕΖΙΝΗ

Καμμιὰ πρόρρηση δὲν γνώρισε τόσο παταγώδη διάψευση, ὅσο αὐτὴ ποὺ ὁ χρόνος ἐπεφύλαξε στὴν γνωστὴ ἔμμετρη πρόβλεψη τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου. Ὁ ποιητὴς τοῦ «Πανοράματος τῆς Ἑλλάδος» πίστευε πὼς οἱ ἰδέες τῶν Ζακυνθίων Ὠδοποιῶν, τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ καὶ τοῦ Ἀνδρέου Κάλβου, δὲν ἦταν προωρισμένες γιὰ αἰώνιο ζωή, γιατί, ἂν καὶ πλούσιες, ἔφεραν πτωχότατο γλωσσικὸ ἔνδυμα. Ἑκατὸ χρόνια ὕστερ' ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ ὁραματιστῆ τῆς ἐλευθερίας (9)21 Φεβρουχρίου 1857) τὸ ἔργο του ὑπόκειται, βέβαια, καὶ σὲ ἑρμηνεία καὶ ἀναθεώρηση ἴσως ἀξιολογική (σημεῖο καὶ τοῦτο διάρκειας καὶ πνευματικῆς ἐπιβολῆς καὶ παρουσίας), παραμένει, πάντως, δύναμη ζῶσα καὶ ἐνεργός. Καὶ τότε μόνο οἱ τόσες ἐκδηλώσεις γιὰ τὴν μνήμη τοῦ ποιητῆ θὰ πάρουν νόημα, ὅταν φέρουμε τὴν δύναμη αὐτὴ πλησιέστερα πρὸς τὸ κέντρον τῆς ἰδικῆς μας ζωῆς.

Ἀπὸ φιλολογικὴ καὶ κριτικὴ ἄποψη πάνω στὸ ἔργο τοῦ Δ. Σολωμοῦ ἐνήργησαν δυὸ ἀντίθετες τάσεις: ἡ πρώτη ἔτεινε στὴν μυθοποίηση τοῦ προσώπου καὶ τῆς ποιήσεώς του, ἡ ἄλλη ἦταν ἀναπόφευκτο νὰ καταλήξῃ στὴν σμίκρυνση τῆς προσωπικότητός του καὶ ν' ἀναστείλῃ τὸν ἐνθουσιασμὸ ποὺ προκαλοῦσαν οἱ ποιητικές του συλλήψεις. Δύο χρόνια μετὰ τὸν θάνατό του, ὁ Σπ. Ζαμπέλιος μὲ τὴν διατριβή του: «Πόθεν ἡ κοινὴ λέξις τραγουδῶ;» (1859) ἀντετάχθη στὴν καθιέρωση τοῦ Σολωμοῦ, ποὺ ὁ Ἰάκωβος Πολυλᾶς μὲ τὰ προλεγόμενά του στὴν Κερκυραϊκὴ ἔκδοση ἐπιχειροῦσε. Τὸ ἔργο ὡστόσο τοῦ Σολωμοῦ ὑπέφερε τὴν δοκιμασία καὶ ἡ φήμη του ὑπερπήδησε τὴν ἀντιλογία τοῦ Λευκαδίου ἱστοριογράφου, τοῦ ὁποίου, ὁπωσδήποτε, ἕνα μέρος τῆς ἐπιχειρηματολογίας ἐξακολουθεῖ νὰ μᾶς εἶναι χρήσιμο. Ὁ Ζαμπέλιος πίστευε, ὅτι ἡ «μετάσταση» τοῦ Σολωμοῦ ἀπὸ τὴν Ἐλεγειογραφία πρὸς τὸν Πινδαρισμὸ καὶ ἡ «ἀποστασία» ἀπὸ τὴν δημοτικὴ ὑμνογραφία πρὸς τὸν «ἑτερούσιον καὶ ἀλλοτύπωτον Ἑρμανισμόν», ὁ πόθος τῆς ἐπικῆς ὑπεραιωρήσεως «ἠνάλωσε τὴν ἔμφυτον λυρικὴν ἔμπνευσιν· τὰ καλλιλογικὰ λεπτολογήματα συνεπόδισαν τὴν ἀναπτέρωσιν τῆς φαντασίας». Οἱ ἀπόψεις τοῦ Ζαμπελίου ἀπεκρούσθησαν ἀπὸ τὸν Πολυλᾶ μὲ τὴν περίφημη διατριβή του «Πόθεν ἡ μυστικοφοβία τοῦ κ. Σπ. Ζαμπελίου».

Τὸ κείμενο, ὁ λόγιος παραμένει κλειστὸς καὶ βουβός· ἀνοίγει καὶ ἀποκαλύπτει τὶς οὐσίες του μόνο σ' ὅποιον τὸν πλησιάζει μὲ ἀγάπη. Μὲ περισσὴ ἀγάπη πῆγε πρὸς τὴν Σολωμικὴ ποίηση ὁ καθηγητὴς Ἀποστολάκης. Δὲν ἐπέβη τῆς πανεπιστημιακῆς του ἕδρας, παρὰ μόνον ἀφοῦ ἀπέβαλε τὸν κατὰ συνθήκην φιλολογικό του ἐξοπλισμό. Ἡ χάρτινη πανοπλία τῶν «χαρτανθρώπων», ὅπως ἀποκαλοῦσεν ὅσους ἔρχονται πρὸς ἕνα κείμενο μέσῳ τῆς βιβλιογραφίας, αὐτῶν ποὺ ἄλλοι εἶπαν κ' ἔγραψαν, τοῦ ἐφαίνετο φόρτος περιττός. Ὅσα ἔγραψε γιὰ τὸν Σολωμὸ στὰ δυό του βιβλία «Ἡ Ποίηση στὴν ζωή μας» καὶ «Τὰ Τραγούδια» μας δὲν θὰ πρέπει νὰ τὰ δώσουμε στὴν φωτιά, ὅπως συμβουλεύει νεώτερος καθηγητής. Θὰ ἦταν ἄλλωστε ἐπιζήμιο γιὰ τοὺς νέους νὰ περιβληθοῦν τὰ κείμενα τοῦ Ἀποστολάκη μὲ τὸ φωτοστέφανο τῶν ἀπηγορευμένων βιβλίων. Καμμιὰ ἀμφιβολία δὲν ὑπάρχει πὼς εὐεργετικὰ ἐπέδρασαν ὅσοι προσεπάθησαν νὰ στρέψουν τοὺς συγχρόνους των πρὸς τὸ ἠθικὸ καὶ ἐπικὸ νόημα τοῦ εἴκοσι ἕνα καὶ στὸ πρόσωπο καὶ τὸ ἔργο τοῦ Σολωμοῦ, ποὺ ἡ ψυχή του μολονότι ἀρχικὰ ἐλεγειακὴ ἐνεργητικώτατα ἐδέχθη. Ἀλλ' ὁ Ἀποστολάκης θέλησε ν' ἀπαξιώσῃ τὸ παρελθὸν χάριν τοῦ Σολωμοῦ. Ἀρνήθηκε κάθε ἄλλη ἀξία, περιώρισε τὴν συγγραφικὴ καὶ διδακτική του δράση στὴν Σολωμικὴ καὶ δημοτικὴ ποίηση καὶ στάθηκε ἀδύνατος νὰ συλλάβῃ τὴν ἑλληνικὴ πραγματικότητα ἀπὸ τὸν Σολωμὸ καὶ δῶθε, ἡ κριτική του ὅραση θαμπωμένη ἀπὸ τὴν ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ ἀκτινοβολία τοῦ Σολωμοῦ δὲν μπόρεσε, ἀκόμη, νὰ ξεχωρίσῃ καὶ τὶς πλευρὲς ἀκόμη ἐκεῖνες τοῦ Σολωμικοῦ ἔργου, ποὺ δὲν ἐπιτρέπουν ἀνεπιφύλακτο ἐνθουσιασμό. Ὁ Παλαμᾶς, βέβαια, ἀκόμη καὶ ὁ Κάλβος, περισσότερο ὁ Πορφύρας ἢ ὁ Γρυπάρης προσφέρουν εὔκολο στόχο στὰ βέλη ἐκείνου, ποὺ ἀκονίζει ἁπλῶς τὶς αἰχμές των στὴν περιγελαστικὴ διάθεση καὶ τὴν αἰσθητικὴ ὡραιοπάθεια.

Ὁ Ἀποστολάκης δὲν εἶχε μορφώσει κοινωνικὸ ὅραμα, καὶ γι' αὐτὸ ἴσως δὲν τὸν ἐνδιέφερε νὰ παρακολουθήσῃ τὶς ρίζες ποὺ ἀνέβαζαν τοὺς χυμοὺς τοῦ εἴκοσι ἕνα στὸ δικό του παρόν· δὲν τοῦ ἐστοίχιζε νὰ τὶς ἀποκόπτῃ. Ὡστόσο σὲ κάθε ἐποχὴ καὶ ἐπιτακτικὰ στὴν δική μας προέχει ἡ ψύχραιμη καὶ ἀντικειμενικὴ διερεύνηση τῆς ἑλληνικῆς πραγματικότητος καὶ τῶν μεγάλων της θεμάτων. Ὁ ποιητὴς Κ. Βάρναλης μὲ τὸ βιβλίο του «Ὁ Σολωμὸς χωρὶς μεταφυσικὴ» εἶχε τὶς προϋποθέσεις μιᾶς ἀντικειμενικῆς τοποθετήσεως τοῦ Σολωμικοῦ ἔργου, τὸ θέμα πάντως παραμένει ἀνοικτό.

Τὶς τελευταῖες δεκαετίες ἡ πανεπιστημιακὴ ἔρευνα μεθοδικὴ καὶ λεπτολογοῦσα, ἐπίμονος καὶ ἐξονυχιστικὴ (Ν. Βέης, Τ. Ζώρας, Ν. Τωμαδάκης, Λ. Πολίτης) ἔφερε στὸ φῶς μία σειρὰ προβλημάτων, ἔλυσε τὰ περισσότερα, ἐφώτισε τὴν ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του, ἀπήλλαξε τὴν ἀντίληψή μας γιὰ τὸν Σολωμὸ ἀπὸ παρεξηγήσεις καὶ ἀκρισίες. Κατεδείχθη πρὸ πάντων ἡ ἐπίδραση πάνω στὸν Σολωμὸ τῶν παλαιότερων Ζακυνθίων ποιητῶν, ὅπως τοῦ Ἀντωνίου Μαρτελάου, ἐξετάσθηκαν αἱ σχέσεις τοῦ ποιητῆ πρὸς τοὺς ἀρχαίους, ἀποκτήσαμε βεβαιότητα γιὰ τὴν ἔκτασιν τῆς ἐπιδράσεως τῆς γερμανικῆς φιλοσοφίας στὴν ποιητικὴ τοῦ Σολωμοῦ τῆς ὥριμης περιόδου. Ἐν τούτοις μία σειρὰ προβλημάτων ἀναμένει τὴν λύσιν τους. Ὁ Σολωμὸς δὲν εἶναι κατὰ κυριολεξίαν ὁ ποιητὴς ποὺ δὲν εἶχε στὸ νοῦ του «πάρεξ ἐλευθερία καὶ γλῶσσα». Ἡ ἔννοια τῆς τελικῆς κρίσεως κυριαρχεῖ στὴν ποίησή του, διατηρεῖ θεμελιώδη σημασία, ἀποτελεῖ ἀκεραία ἔκφραση τῆς αἰσθήσεως τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐξηγεῖ τὸν ἄτεγκτο καὶ αὐστηρό του ἠθικὸ χαρακτῆρα. Ἀπὸ τὴν ἐφηβεία του ἤδη τὸ ὅραμα τῆς κρίσεως φλογίζει τὴν φαντασία του. Ἡ προσήλωσή του σὲ μιὰν «ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ παράδεισο» καὶ ἡ ὑψηλὴ ἀντίληψη, ἡ ἔννοια τῆς κρίσεως σὰν τελικὸ σημεῖο ἀναφορᾶς αὐτῆς τῆς δικαιοσύνης ἀποτελοῦν στοιχεῖα, καταξιωμένα ποιητικά, ποὺ μποροῦν καὶ πρέπει νὰ διατηρήσουν τὸ ἠθικό τους ἀντίκρυσμα καὶ στὴν δική μας ζωή.

Ὁ Σολωμὸς ὑπῆρξε ποιητὴς ἠθικὰ ἀκμαῖος καὶ ἐζήτησε τὴ λύση τοῦ Ἑλληνικοῦ προβλήματος τῆς ἐποχῆς του στὶς πιὸ ὑγιεῖς δυνάμεις, ποὺ εὐεργετοῦσαν στὶς ἀρχὲς τοῦ 19ου αἰῶνα. Θὰ μποροῦσε τάχα ἡ ὑμνητικὴ τοῦ ἀγῶνα ποίηση νὰ ἐκπηδήσῃ μέσα ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν ψυχικὴ ἀνάταση τῶν πολιορκημένων τοῦ Μεσολογγίου; Θέλω νὰ πῶ, θὰ γινόταν νὰ ὑψωθῇ ξάφνου ἕνας μέτοχος τοῦ ἀγῶ-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ
ΕΙΣ ΤΗΝ 4ην ΣΕΛΙΔΑ

ΑΠΟ ΤΑ "ΙΤΑΛΙΚΑ,,
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΑΣ ΠΟΙΗΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΔΑ ΜΗΤΕΡΑ

Κρέμεται τὸ σπαθὶ κοντὰ στὴν κούνια σου, καλό μου,
ἀλλὰ τὸ χέρι δὲν εἶναι ποὺ τὄσφιγγε στὴ νίκη.
Μακρὺς ὁ λάκκος π' ἄνοιξε καὶ κλεῖ τὸ γίγαντά μου. (*)
Κάμπους, βουνά, χωρὶς αὐτὸν μάχης καπνοὶ σκεπάζουν·
ἀλλ' αὐτὸ τώρα ποὺ κουνῶ τ' ἀμέριμνο κορμάκι
αὔριο θὰ γίνει δύναμη ποὺ ὁ λογισμὸς κινάει,
καὶ στήθι ἀντρίκιο θὰ στηθεῖ στὲς σαϊτιὲς τῆς μοίρας.
Βρέχει τὰ βέλη της αὐτὴ στὰ ὕψη τῶν ἀνδρείων,
ποὺ ἐκεῖ στημένοι στερεοὶ λάμπουν στὴ μάχη θεῖοι.
Χαρὲς καὶ πλούτη νὰ χαθοῦν, καὶ τὰ βασίλεια, κι' ὅλα,
τίποτε δὲν εἶναι, ἂν στητὴ μέν' ἡ ψυχὴ κι' ὁλόρθη.
Ὅλα τὰ ἐρείπια γύρω της κοιτᾶ χαμογελῶντας,
κι' ἀνθοὶ σ' αὐτά, παντοῦ κι' ἀργά, βλασταίνουν ὡς τὸν τάφο·
φυτρώνει καὶ στὸ σκότος του τοῦ Παραδείσου τ' ἄνθι.
Τοῦ κόρφου σύ, τῆς ἀγκαλιᾶς ἀγαπημένο βάρος,
σπούδαξε, μὴν ἀργοπορεῖς βάρος νὰ γίνεις τρόμου
ἐκεῖ ποὺ οἱ χείμαρροι τοῦ ἐχθροῦ τρομαχτικὰ βρυχίζουν.
Ἀλλὰ τὸ χέρι σου ζωστὸ πλιὰ στὸ λαιμό μου γύρω
δὲ θἄναι τότε, ἀλλὰ σ' αὐτὸ τ' ὁλεθροφόρο ξίφος.
Τῆς Μοίρας ἔτσ' οἱ δύναμες ὅσο τρανὲς κι' ἂν εἶναι,
κι' ἂν πέσεις σὺ στὸν πόλεμο, μένουν ἐκεῖνες, ὅπως
τῆς κούνιας τὰ κινήματα ποὺ τώρα σὲ κοιμίζουν.
Μεγάλωσε, μεγάλωσε, μὴ δίχως μάνα μείνεις.
Θὰ ζώσει ἐκείνη τὸ σπαθί, μεσ' τὸ βυζὶ ἀπὸ κάτου,
κι' ἐμπρὸς σημαία καὶ σπαθί, ψυχή, ψυχὴ καὶ νίκη!
Τὴν ψυχὴ μέσα σου γροικῶ τοῦ ποθητοῦ πατρός σου,
καὶ χίλιες, χίλιες γύρω μου ξαστράφτουν Ἀμαζόνες.
Ἄντρες, γυναῖκες εἶν, κανεὶς δὲ θὰ ρωτᾶ στὴ μάχη.
Κοίτα τοὺς λάκκους! —ἀλλὰ τί μπορεῖς σὺ νὰ κοιτάξεις;
Ἄπειρους λάκκους, ἄπειρους γεμίζουν οἱ νεκροί μας,
πέφτουμ' ἐμεῖς, τὸ ἔργο μας γιὰ τὴ Πατρίδα μένει,
καὶ σ' ὅλα ζεῖ τὰ στήθη μας τουτ' ἡ πνοὴ καὶ μόνη,
ποὺ φλόγα γίνεται φριχτὴ καθολικοῦ πολέμου,
ποὺ κάθε γῆ καὶ θάλασσα παντοῦ περιλαβαίνει,
ποὺ ζώνει ἐσὲ καὶ σκίρτημα καὶ τῆς κουνιᾶς σου δίνει.
Σκίρτα, κουνιά, μ' εὐχὴ χαρᾶς γιὰ τὸ καλὸ ποὺ θἄρθει!
Γλυκὰ κι ἡ τύχη μοῦ γελᾶ, γιατὶ ἡ στιγμὴ 'ναι τούτη
ποὺ τ' ἀκριβά σου βλέφαρα σηκώνονται κι ἀφίνουν
τὸ χαμογέλιο τῆς ματιᾶς νὰ λάμψει, σ' ὅλα τ' ἄλλα
ἀβέβαιο καὶ τρεμάμενο, ἀλλ' ὄχι καὶ σ' ἐμένα.
Ἔλα σ' ἐμέ, τῶν σπλάχνων μου γλυκὸ βλαστάρι· θέλω
γιὰ μιὰ στιγμὴ γοργὰ 'π' αὐτὸ τὸ σπίτι νὰ μακρύνω·
θέλω τὸ μέτωπ' ὁ καπνὸς τῆς μάχης νὰ σοῦ 'γγίξει,
πλατιὰ τὸ στῆθος σοῦ, βαθιά, νὰ πνέξει ὁλέθρου φλόγα.

(*) Ὁ στίχος αὐτὸς εἶναι γραμμένος στὰ ἑλληνικὰ ἀπὸ τὸν Σολωμὸ ἀνάμεσα στὸ πεζὸ σχεδίασμά του στὴν Ἰταλική. Ἡ μετάφρασις εἶναι τοῦ Γ. Καλοσγούρου.

"Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΣ,,

Στὰ προλεγόμενα, ποὺ προέταξε ὁ Ἰάκωβος Πολυλᾶς στὴν ἔκδοση τῶν εὑρισκομένων τοῦ Δ. Σολωμοῦ (Κέρκυρα, 1859· ἀντίτυπο κατέχει ἡ Δημοτική μας Βιβλιοθήκη), συμπεριέλαβε μικρὸ μέρος ἑνὸς «πεζοῦ... ἁπλοελληνικοῦ σχεδιάσματος», ἀπὸ τὸ ὁποῖο, ὅπως ἐδήλωσε, δὲν ἐδυνήθηκε νὰ σώσει τίποτε περισσότερο. Ὁλόκληρο τὸ ἔργο, ποὺ εἶναι βέβαια, σχεδίασμα, ἀπ' ὄχι ἀσεφὲς καὶ ἄμορφο, ἐδημοσίευσε ἑκατὸ χρόνια ἀργότερα ἀπὸ τὴν σύνθεσή του ὁ δημοσιογράφος Κ. Καιροφύλας. Ὁ τίτλος «Ἡ γυναίκα τῆς Ζάκ(υ)νθος», βασισμένος στὸ ἴδιο τὸ ἔργο, δόθηκε ἀπὸ τὸν ἐκδότη. Τὸ θαυμάσιο αὐτὸ πεζὸ χαρακτηρίζεται σὰν σάτιρα, ποὺ στρέφεται μάλιστα ἐναντίον συγκεκριμένου προσώπου (πιθανῶς συγγενοῦς τοῦ ποιητῆ), ξεπερνάει ὡστόσο τὰ φιλολογικὰ ὅρια τοῦ εἴδους καὶ ἀποτελεῖ σύλληψη τοῦ ἠθικοῦ κακοῦ, ποὺ πρωταρχικὸ καὶ ἀπόλυτο κυριαρχεῖ στὴν ψυχὴ τῆς ἀπίθανα ἀποκρουστικῆς, ψυχικὰ καὶ σωματικά, αὐτῆς γυναίκας καὶ ἐκδηλώνεται στὸν οἰκογενειακὸ καὶ κοινωνικό, ὅσο καὶ στὸν ἐθνικὸ κύκλο (τὸ ἐπεισόδιο μὲ τὶς Μεσολογγίτισσες).

Τὸ ἀπόσπασμα, ποὺ δημοσιεύεται πιὸ κάτω, λαμβάνεται ἀπὸ τὸ πρῶτο κεφάλαιο τοῦ ἔργου. Ὁ ἱερομόναχος Διονύσιος (ποὺ ἀντιπροσωπεύει ἐδῶ τὸν ποιητὴ) στοχάζεται πάνω στὴν δικαιοσύνη τῶν ἀνθρώπων. Προσπαθεῖ νὰ μετρήσει μὲ τὰ δάχτυλά του τοὺς δίκαιους, ποὺ ἤξερε, δὲν ἔχει βεβαιότητα ἂν εἶναι κάνε τρεῖς· τέλος ἔρχεται στὸ νοῦ του ἡ γυναῖκα τῆς Ζάκυνθος «ἡ ὁποία πολεμάει νὰ βλάφτῃ τοὺς ἄλλους μὲ τὴν γλῶσσα καὶ μὲ τὰ ἔργατα, καὶ ἦταν ἔχθρισσα θανάσιμη τοῦ ἔθνους».

Στὸ ἔργο τοῦ Σολωμοῦ κυριαρχεῖ ἡ αἴσθηση τῆς δικαιοσύνης, ἡ φαντασία του φλογίζεται ἀπὸ τὸ ὅραμα τῆς Κρίσεως· ἡ ποιητικὴ καταξίωση τῆς διαθέσεώς του αὐτῆς ἀποτελεῖ ἕνα μέρος τῆς μεγάλης του προσφορᾶς στοὺς συγχρόνους του καὶ σὲ μᾶς.

7. Καὶ οἱ δίκαιοι κατὰ τὴ Θεία Γραφὴ πόσοι εἶναι; Καὶ συλλογίζοντας αὐτὸ ἐπαίξανε τὰ μάτια μου στὰ χέρια μου ὁποὺ ἤτανε ἀπιθωμένα στὸ φιλιατρό.

8. Καὶ θέλοντας νὰ μετρήσω μὲ τὰ δάχτυλα τοὺς δίκαιους ἀσήκωσα ἀπὸ τὸ φιλιατρὸ τὸ χέρι μου τὸ ζερβί, καὶ κοιτώντας τὰ δάχτυλα τοῦ δεξιοῦ εἶπα: Τάχα νὰ εἶναι πολλά;

9. Καὶ ἀρχίνησα καὶ ἐσύγκρενα τὸν ἀριθμὸ τῶν δικαίων ὁποὺ ἐγνώριζα μὲ αὐτὰ τὰ πέντε δάχτυλα, καὶ βρίσκοντας πὼς ἐτοῦτα ἐπερισσεύανε ἐλιγόστεψα τὸ δάχτυλο τὸ λιανό, κρύβοντάς το ἀνάμεσα στὸ φιλιατρὸ καὶ στὴν ἀπαλάμη μου.

10. Καὶ ἔστεκα καὶ ἐθεωροῦσα τὰ τέσσερα δάχτυλα γιὰ πολλὴ ὥρα, καὶ αἰστάνθηκα μεγάλη λαχτάρα γιατὶ εἶδα πὼς ἤμουνα στενεμένος νὰ λιγοστέψω, καὶ κοντὰ στὸ λιανό μου δάχτυλο ἔβαλα τὸ σιμοτινό του στὴν ἴδια θέση.

11. Ἐμνέσκανε τὸ λοιπὸν ἀπὸ κάτου ἀπὸ τὰ μάτια μου τὰ τρία δάχτυλα μοναχά, καὶ τὰ ἐχτυποῦσα ἀνήσυχα ἀπάνου στὸ φιλιατρὸ γιὰ νὰ βοηθήσω τὸ νοῦ μου νὰ εὕρει κάνε τρεῖς δικαίους.

12. Ἀλλὰ ἐπειδὴ ἀρχινήσανε τὰ σωθικά μου νὰ τρέμουνε σὰν τὴ θάλασσα ποὺ δὲν ἡσυχάζει ποτέ,

13. Ἀσήκωσα τὰ τρία μου ἔρμα δάχτυλα καὶ ἔκαμα τὸ σταυρό μου.

14. Ἔπειτα θέλοντας νὰ ἀριθμήσω τοὺς ἄδικους, ἔχωσα τὸ ἕνα χέρι μὲς στὴν τσέπη τοῦ ράσου μου καὶ τὸ ἄλλο ἀνάμεσα στὸ ζωνάρι μου, γιατὶ ἐκατάλαβα, ἀλίμονον! πὼς τὰ δάχτυλα δὲν ἐχρειαζόντανε ὁλότελα.

15. Καὶ ὁ νοῦς μου ἐζαλίστηκε ἀπὸ τὸ μεγάλον ἀριθμό· ὅμως μὲ παρηγοροῦσε τὸ νὰ βλέπω πὼς καθένας κάτι καλὸ εἶχε ἀπάνου του. Καὶ ἄκουσα ἕνα γέλιο φοβερὸ μὲς στὸ πηγάδι καὶ εἶδα προβαλμένα δύο κέρατα.

16. Καὶ μοῦ ἦρθε στὸ νοῦ μου περσότερο ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς ἡ γυναῖκα τῆς Ζάκυνθος, ἡ ὁποία πολεμάει νὰ βλάφτει τοὺς ἄλλους μὲ τὴ γλῶσσα καὶ μὲ τὰ ἔργατα, καὶ ἦταν ἔχθρισσα θανάσιμη τοῦ ἔθνους.

Μὲ τὰ ἀποσπάσματα, ποὺ ἀκολουθοῦν, ὁ Σολωμὸς ἀναπτύσσει τὸν χαρακτηρισμό του: «καὶ ἦταν (ἡ γυναῖκα τῆς Ζάκυνθος) ἔχθρισσα θανάσιμη τοῦ ἔθνους». Καὶ σὲ ἐποχὲς ἐθνικῆς ἀνατάσεως ποτὲ δὲν ἔλλειψε ἡ ἀδιαφορία καὶ ἡ προδοσία. Οἱ τωρινοὶ ἀγῶνες τῶν Κυπρίων, ποὺ ἔχουν νὰ παλαίψουν καὶ μὲ τὴ λειποψυχία καὶ τοὺς συμβιβασμοὺς καὶ τὴν ἀδιαφορία, μᾶς βοηθοῦν νὰ κατανοήσουμε τὴν εὐρύτητα μὲ τὴν ὁποία ὁ Ποιητὴς συλλαμβάνει τὴν περίπτωση καὶ τὸ θέμα.

Οἱ γυναῖκες τοῦ Μισολογγιοῦ διακονεύουνε καὶ ἡ γυναῖκα τῆς Ζάκυνθος ἔχει δουλειά.

1. Καὶ ἐσυνέβηκε αὐτὲς τὲς ἡμέρες ὁποὺ οἱ Τοῦρκοι ἐπολιορκοῦσαν τὸ Μισολόγγι καὶ συχνὰ ὁλημερνὶς καὶ κάποτε ὁληνυχτὶς ἔτρεμε ἡ Ζάκυνθο ἀπὸ τὸ κανόνισμα τὸ πολύ.

2. Καὶ κάποιες γυναῖκες Μισολογγίτισες ἐπερπατοῦ-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ
ΕΙΣ ΤΗΝ 4ην ΣΕΛΙΔΑ

Προφητεία εἰς βάρος τῆς Ἀγγλίας

«Λαοὺς ἁλυσοδένει καὶ τοὺς πατεῖ...»

ΤΟ ΒΡΕΤΑΝΙΚΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ ΘΑ ΤΑΠΕΙΝΩΘΗ

Στὶς ἀρχὲς τοῦ 19ου αἰῶνα ἡ Ἀγγλία περιεβάλλετο ἀπὸ τὴν αἴγλη (ἀθάμπωτη δόξα, λέγει ὁ ποιητὴς) τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἰσχύος της. Ἐν τούτοις ὁ Δ. Σολωμὸς δὲν ἐδίστασε νὰ διακηρύξῃ ὅτι σὲ χρόνο, ἀπροσδιόριστο, βέβαια, γι' αὐτόν, πλησιέστατο, ὡστόσο, γιὰ μᾶς «τὸ Λεοντάρι τὸ Ἀγγλικό», ἡ παντοδύναμη αὐτοκρατορία θὰ φθαρῇ, θὰ ἐξαδυνατήσῃ καὶ θὰ πέσῃ. Ὁ μεγάλος ποιητὴς συλλαμβάνει καὶ «τὰ ἐσόμενα». ὅσα μέλλουν νὰ γίνουν. Ὁ Σολωμός, ἄλλωστε, ἐβάσισε τὸ μάντευμά του, τὴν πρόρρησή του σὲ ἀντικειμενικώτατη βάση: στὴν ὑψηλή του ἀντίληψη τῆς δικαιοσύνης καὶ τὸν πόθο τῆς ἐλευθερίας, ποὺ συνεπῆρε τότε τοὺς Ἕλληνες, σύγκαιρα καὶ μετὰ τοὺς Ἰονίους, παλαιότερα καὶ σήμερα τοὺς Κυπρίους καὶ ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ συνεπάρῃ καὶ ἄλλους λαούς.

Ἀντελήφθη ὅτι ποτὲ δὲν θὰ μποροῦσε νὰ παραμείνῃ ἀκατάλυτη ἡ δύναμη ποὺ «καὶ λαοὺς ἁλυσοδένει καὶ εἰς τὰ πόδια τοὺς πατεῖ...» Στὸ ἔργο τοῦ Σολωμοῦ, αἰώνιο καί, συνεπῶς, πάντοτε ἐπίκαιρο, «κτῆμα ἐς ἀεί», βρίσκομε ἕνα ἀμετάθετο σημεῖο τῆς ἐθνικῆς μας πολιτικῆς: ὅ,τι δὲν ἀποτελεῖ πλήρη ἐθνικὴ ἀπολύτρωση, δὲν εἶναι παρὰ «ψεύτρα ἐλευθεριά».

Στὸν «ὕμνο πρὸς τὴν Ἐλευθερία» ὑπάρχουν δύο τετράστιχα ποὺ ἔχουν σήμερα φλέγουσα ἐπικαιρότητα, σὲ ἀναλογία μὲ τὸ Κυπριακὸ ζήτημα, ποὺ συνεπαίρνει κάθε Ἑλληνικὴ καρδιά. Ὁ ποιητὴς παρουσιάζει τὸν ἀντίκτυπον τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως:

Ἐφωνάζανε ὡς τ' ἀστέρια
Τοῦ Ἰόνιου καὶ τὰ νησιὰ
Καὶ ἐσηκώσανε τὰ χέρια
Γιὰ νὰ δείξουνε χαρά.

Μ' ὅλον ποῦναι ἁλυσωμένο
Τὸ καθένα τεχνικά,
Καὶ εἰς τὸ μέτωπο γραμ- [μένο,
Ἔχει: «Ψεύτρα Ἐ- [λευθεριά!»

Εἶχαν, τότε, τὰ Ἑπτάνησα τὴν «αὐτοκυβέρνησιν», ποὺ τὴν ἀποκρούουν καὶ οἱ Κύπριοι σήμερα, γιατὶ δὲν θέλουν «Ψεύτρα Ἐλευθεριά», μὲ χέρια «τεχνικὰ καὶ ἁλυσωμένα»...

Στὴν ὠδή του «Εἰς τὸν θάνατο τοῦ Λόρδου Μπάϊρον», ὁ Σολωμὸς προλέγει τὸν ξεπεσμὸ τῆς Ἀγγλίας μὲ τὰ